

MODULUL NECESITĂȚILE COPILULUI

SCOPUL

Conștientizarea de către participanți a importanței identificării și satisfacerii nevoilor copilului pentru o dezvoltare armonioasă și o viață sănătoasă și împlinită.

OBIECTIVE

- participanții să fie capabili să identifice nevoile copilului;
- participanții să fie capabili să facă legătură între nevoile copilului și comportamentul acestuia.

DURATA

120 minute

MATERIALE NECESARE

- fișe resursă (A, B, C);
- eșarfe pentru legarea la ochi;
- diverse obiecte din încăperea, ce pot fi folosite ca obstacole.

PAȘI

1. Activitate. Brainstorming (20 min.)

Întrebați grupul: Care sunt nevoile unei plante? De ce are nevoie un animal? De ce are nevoie un copil? Răspunsurile participanților se scriu pe foaie flipchart. Faceți o generalizare și analiză a celor expuse de participanți, apoi prezentați materialul teoretic corespunzător. (Fișa resursă A, B)

2. Activitate. Ajută-mă să reușesc (60 min.)

Participanții formează grupuri a câte 3 persoane. Facilitatorul explică participanților că fiecare din ei va avea un rol: unul va fi legat la ochi cu o eșarfă, altul va avea ca sarcină să-l ghideze pe primul, prin indicii verbale, al treilea va trebui să creeze obstacole în drumul primilor doi, cu ajutorul unor obiecte din încăperea (scaune, pixuri, garafe cu apă etc.). O condiție importantă a jocului e ca în timpul mersului prin cameră, cel legat la ochi să nu atingă nici unul din obstacolele întâlnite. Participanții își repartizează rolurile în cadrul echipei, după care încep jocul. Jocul finalizează când se face turul complet al încăperii.

Analiza activității:

- Cum v-ați simțit? (vorbesc pe rând participanții în rolul persoanei legate la ochi cu eșarfa, în rolul de îndrumător și cei ce au creat obstacole);
- Care dintre cele 3 personaje e copilul?;
- Ce reprezintă, în plan simbolic, legarea la ochi a copilului?;
- Ce reprezintă, în plan simbolic obstacolele?;
- Ce rol are această orientare, făcută de adulții implicați în viața și educația copilului?;

- Ce necesități ale copilului au fost respectate în acest exercițiu?;
- Numiți consecințele nesatisfacerii nevoilor de suport, sprijin, ghidare.

3. Discuție. Legătura dintre necesitate și comportament (40 min.)

Discutați cazul: *Alina, o fetiță de cinci ani, hoinărește prin zona unde părinții ei și musafirii lor au nevoie de o atmosferă liniștită pentru discuția despre muncă. Ea pornește televizorul, sau stă în fața musafirilor sau cere câte ceva de la mamă. Părinții îi reamintesc că sunt ocupați dar peste puține minute, repetă aceleași comportamente. Alina e foarte persistentă, iar tatăl ei e foarte furios. Dacă nu ar fi fost musafiri în vizită, probabil ar fi bătut-o.*

- Care e scopul/motivul comportamentului Alinei?;
- Cum te-ai simți dacă tu ai fi părintele ei?;
- Cum ai reacționa?.

Căutați idei despre cauza comportamentelor nepotrivite ale copiilor.

Exemple: având părinți ce așteaptă prea mult de la ei; nevoia de a capta atenția sau de a proteja sentimentele și proprietatea lor; încercarea de a se comporta ca adulții; se îmbolnăvesc sau urmează să se îmbolnăvească; se simt supărați, speriați sau frustrați; sunt sub mult stres sau tensiune; au o percepție confuză despre ce este corect; au vizitatori neașteptați; au acasă relații slabe de familie; se simt înfometate sau somnoroși etc. (Fișa resursă C)

Fișa resursă A

Necesitățile copilului

Nevoie (Dex) – ceea ce se cere, ce este de absolută trebuință, necesitate.

Prin *nevoi umane* mai înțelegem un ansamblu de cerințe materiale, economice, sociale, spirituale, de mediu ecologic ale vieții și activității oamenilor.

Orice ființă umană are anumite nevoi. Nevoile pot fi clasificate în diferite modalități, având la bază diverse criterii (natura nevoii, subiectul purtător, ordinea priorității).

- **Ierarhia trebuințelor/nevoilor după A. Maslow**

În ierarhia trebuințelor umane, Maslow situează nevoile cele mai primitive la baza unei piramide. Deși toate nevoile sunt instinctive, nu toate sunt la fel de puternice. Astfel, nevoile cele mai puternice au fost așezate la baza piramidei trebuințelor. Cu cât o nevoie urcă spre vârful piramidei, cu atât este mai slabă și specifică individului respectiv. Se observă astfel că nevoile primare sunt comune atât tuturor oamenilor cât și animalelor. Ele includ **necesitățile fiziologice** (cum ar fi cele biologice ca hrana, apa, aerul, igiena), somnul, sexul și o temperatură relativ constantă a corpului.

Odată ce individul își satisface acest nivel de necesități, se poate concentra pe **nevoile de siguranță**. Acestea au de a face cu stabilitatea și consistența într-o lume relativ haotică. Ele țin mai mult de integritatea fizică, cum ar fi securitatea casei și a familiei. În unele cazuri, nevoia de siguranță motivează unii indivizi să devină religioși, religia oferindu-le confortul unei promisiuni de siguranță printr-un loc paradisiac. Nevoile de siguranță sunt cruciale pentru copii.

Urmează apoi **nevoia de iubire și apartenență**. La acest nivel se includ nevoia de prietenie, familie, apartenență la un grup, sau de implicare într-o relație intimă non-sexuală.

La nivelul patru sunt **nevoile de stimă**. Acestea cuprind atât recunoașterea venită din partea altor indivizi (ce rezultă în sentimente de putere, prestigiu, acceptare, etc.), cât și din respectul de sine, ce creează sentimentul de încredere, adecvare, competență. Nesatisfacerea nevoilor de stimă rezultă în descurajare și pe termen lung în complexe de inferioritate. O nevoie pronunțată de acest fel (de exemplu, nevoia pentru admirație), are la bază nesatisfacerea unor nevoi ce stau în vârful piramidei, cele de auto-actualizare estetică.

Nevoile de auto-actualizare vin din plăcerea instinctivă a omului de a fructifica la maximum capacitățile proprii, pentru a deveni din ce în ce mai bun. În eseul *The Farther Reaches of Human Nature*, Maslow scrie că oamenii care au atins starea de auto-actualizare intră adesea într-o stare de **transcendență**, în care devin conștienți nu doar de potențialul lor personal, ci și de întreg potențialul speciei umane. Deși acești indivizi trăiesc adesea o bucurie extatică, simt totodată și o tristețe cosmică.

Pe primele patru nivele ale piramidei sunt nevoile așa-zise „deficiente”: o persoană nu simte nimic special dacă acestea sunt satisfăcute, dar simte un disconfort când nu sunt satisfăcute. Dincolo de aceste nevoi, următoarele mai sunt numite de „creștere”, nu dispar când sunt satisfăcute, în schimb, motivează individul în continuare.

În 1970, Maslow a publicat o revizie a piramidei din 1954, situând în vârful acesteia nevoile cognitive (de a cunoaște, de a înțelege și de a explora) și pe cele estetice (pentru frumusețe, ordine, simetrie). Cu toate acestea, nu toate versiunile piramidei sale includ ultimele 2 nivele. Maslow a teoretizat că nevoile cognitive nesatisfăcute se transformă în nevoi neurotice (non-productive, ce perpetuează un stil de viață nesănătos). De exemplu, copiii ale căror nevoi de siguranță nu sunt satisfăcute adecvat pot deveni adulți care pun deoparte bani sau diferite posesiuni.

Maslow crede că singurul motiv pentru care oamenii nu se mișcă în direcția auto-actualizării e din cauza obstacolelor puse în calea lor de societate, mai ales printr-o educație deficitară ce nu poate schimba o persoană cu o slabă pregătire pentru viață, într-o persoană cu o abordare pozitivă. Maslow e de părere că educatorii ar trebui să fie răspunzători de potențialul pe care îl are un individ pentru a ajunge la auto-actualizare în felul său.

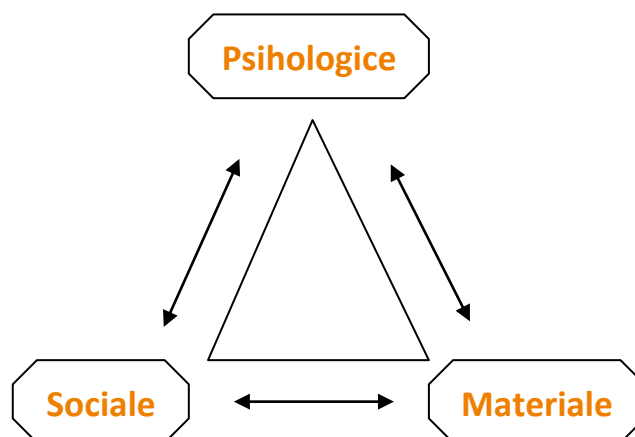
Secretul e că, dacă o nevoie de pe o treaptă inferioară nu este satisfăcută, atunci nu se poate trece la satisfacerea unei nevoi de pe o treaptă superioară. Ca de exemplu, nu îi poți cere unui om să fie creativ, dacă el nu are satisfăcută nevoia de autorespect. Extrapolând, nu îi poți cere unui copil să aibă rezultate bune la învățătură, dacă el nu are condițiile minime de securitate, de exemplu.

TIPURI DE NECESITĂȚI

MATERIALE: necesitățile esențiale pentru supraviețuirea și dezvoltarea normală	<ul style="list-style-type: none"> • Hrană • Adăpost • Îmbrăcăminte • Asistență medicală • Siguranță/Protecție • Bani/Bunuri
SOCIALE: necesitatea de a trăi în armonie cu alții în cadrul unei culturi sau comunități	<ul style="list-style-type: none"> • Familie • Prieteni • Școală • Religie • Cultură • Comunitate • Activități
PSIHOLOGICE: necesități legate de bunăstarea interioară și dezvoltarea personală	<ul style="list-style-type: none"> • Dragostea și grija părinților • Valori/convingeri • Simțul apartenenței • Recunoaștere • Respect • Independență și libertate • Amici, prieteni • Responsabilități • Pace și unitate

Copiii au nevoi fizice ce trebuie satisfăcute pentru ca ei să crească, de asemenea, au și nevoi psihosociale pentru a se dezvolta la nivel emoțional și mai au nevoie de o bază solidă de siguranță în familiile lor, de unde pot să exploreze lumea. Deseori, în asistența copiilor, sunt accentuate soluționarea necesităților **materiale** și se uită de necesitățile **sociale** și **psihologice**. Dragostea și grija sunt la fel de importante pentru dezvoltarea sănătoasă a copilului ca și alimentația potrivită.

Între cele 3 categorii de necesități nu există ierarhie, există doar **interacțiune** și **interdependență**.

Fișa resursă B

Evoluția necesităților la copii de diferite vârste.

Când un copil crește, nevoile lui se schimbă, la fel ca și sprijinul de care are nevoie din partea persoanelor ce îl înconjoară. Acest sprijin se schimbă treptat incluzând tot mai multe persoane, extinzându-se puțin câte puțin de la părinți, la o comunitate mai mare.

	COPII ÎNTRE 0 ȘI 4 ANI	COPII ÎNTRE 5 ȘI 11 ANI	PREADOLESCENȚI ȘI ADOLESCENȚI ÎNTRE 12 ȘI 18 ANI
ÎNVĂȚARE	<ul style="list-style-type: none"> • 5 simțuri • curiozitate • interacțiune • jocuri • mișcare • limbaj și plâns 	<ul style="list-style-type: none"> • explorare • întrebări „de ce” • joc, imitație • lectură, scris, știință • valori, reguli 	<ul style="list-style-type: none"> • comportament riscant • afirmare de sine prin critică și rebeliune • punere în discuție a sensului vieții • modele • idei noi • dezvoltare a simțului moral • separare de familie
NEVOI	<ul style="list-style-type: none"> • atenție, îngrijiri parentale 	<ul style="list-style-type: none"> • valori, credințe • recunoaștere • prieteni • conștiință • jocuri 	<ul style="list-style-type: none"> • valori, credințe • independență, libertate • identitate • conștiință și expresie potrivită a sexualității • simțul apartenenței • recunoaștere
RĂSPUNS POZITIV	<ul style="list-style-type: none"> • atenție fizică și emoțională 	<ul style="list-style-type: none"> • răspunsuri la întrebări • complimente, elogii • reacții pozitive de la prieteni • învățare la școală • responsabilități determinate • directive determinate cu explicații 	<ul style="list-style-type: none"> • explicații, mărturii • ascultare, înțelegere • spațiu, independență mărită și responsabilități • sfaturi și ajutor (dacă e necesar) • interacțiune pozitivă cu persoanele din afara familiei • dragoste și sprijin continuu al familiei • modele
RESURSE INTERIOARE	<ul style="list-style-type: none"> • atașament • încredere • simț al apartenenței 	<ul style="list-style-type: none"> • reguli culturale și morale • încredere, responsabilitate • competențe sociale • simț al apartenenței • cooperare • conștiința de sine și de exterior 	<ul style="list-style-type: none"> • cultură, scopul vieții • identitate • independență • responsabilitate • capacitate de a lua decizii și de a soluționa probleme • construire de relații

Fișa resursă C

Legătura dintre necesitate și comportament

Comportamentul copilului e motivat întotdeauna de o nevoie. Sarcina adultului (părinte, îngrijitor, educator, profesor) e să identifice nevoile ce generează comportamentul nedorit al copilului și să caute modalități mai adecvate prin care să realizeze aceste nevoi și să elimine comportamentele nedorite/inadecvate. Comportamentele neadecvate nu trebuie să schimbe percepția părintelui față de copil, dragostea și respectul față de el.

Comportamentele nedorite sunt cele considerate că apar prea des, în număr prea mare sau la un moment nepotrivit.

Situații în care ar trebui să ne îngrijoreze comportamentul copilului:

- Comportamentele ce continuă după o anumită vârstă, când ne așteptăm de la copil să răspundă într-un alt mod;
- Comportamente ce se repetă prea des și interferează cu abilitatea copilului de a învăța sau limitează posibilitatea copilului de a se dezvolta corespunzător;
- Comportamentele ce în alt context sunt adecvate, dar care într-o anumită situație pot reprezenta un risc pentru el sau pentru alții sau pot duce la violarea drepturilor altora.
- Când stabilim dacă un comportament e adecvat sau nu, trebuie să ținem cont de mai mulți factori, eliminând situațiile următoare:
- E vorba despre un comportament specific vârstei respective. (Vezi modulul Particularitățile de vârstă ale copilului);
- A apărut într-un anumit mediu ce facilitează manifestarea comportamentului. Comportamentul survine de multe ori doar într-un anumit context, apariția lui fiind facilitată de caracteristicile acelu mediu (prezența persoanelor semnificative pentru copil) sau modificări ale mediului (schimbarea locului de trai sau părinții plecați, iar îngrijitorii se schimbă frecvent). Putem menționa câțiva factori externi: stresul familial, conflicte din familie, stilul parental etc.;
- Apare datorită caracteristicilor individuale ale copilului. Fiecare copil e unic în ce privește: nivelul de activism, sensibilitatea, exprimarea emoțională, curiozitatea, toleranța la frustrare și amânarea recompensei, concentrare etc.;
- Standarde comportamentale ale familiei. E un comportament acceptabil în alte familii, dar nu corespunde cu standardele comportamentale ale familiei din care face parte copilul. (toată lumea își lasă papucii la intrare, ora de culcare este 21.00 etc.).